

การพัฒนาแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลาง สำหรับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี
กลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 จังหวัดขอนแก่น
The Development of a Practice Set of Playing Pong Lang for Ceremonial Staff,
The 10th Royal Funeral Administration Group, Khon Kaen Province

จिरกิตต์ อันพิมพ์¹,
หิรัญ จักรเสน² และ พรพรรณ แก่นอำพรพันธ์³
มหาวิทยาลัยขอนแก่น^{1,2,3}
Jirakit Unphim¹,
Hirun Jaksen² and Pornpan Kaenampornpan³
Khon Kaen University^{1,2,3}
Corresponding Author, Email: Marchtim1@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ที่มีการเก็บข้อมูล ทั้งที่เป็นเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสภาพความต้องการการฝึกปฏิบัติโปงลาง ของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี กลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น และเพื่อพัฒนา แบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี กลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน ที่ 10 ขอนแก่น โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนก่อนดำเนินการทดลอง เพื่อคัดเลือกผู้เรียน เครื่องดนตรีโปงลางกลุ่มตัวอย่างที่มีความสนใจในการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีโปงลางจากแบบสำรวจ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และ 2) ขั้นตอนในการดำเนินการทดลองชุดแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลาง กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี กลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น จำนวน 15 คน ที่คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แบบสำรวจความคิดเห็น เกี่ยวกับความต้องการการฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลาง 2) ชุดแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงเครื่องดนตรีโปงลาง

* ได้รับบทความ: 18 กุมภาพันธ์ 2565; แก้ไขบทความ: 17 มีนาคม 2565; ตอรับตีพิมพ์: 24 มีนาคม 2565

3) แบบทดสอบประสิทธิภาพของชุดแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงเครื่องดนตรีโปงลาง และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า ชุดแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางที่พัฒนาขึ้น ใช้เวลาทั้งหมด 10 สัปดาห์ ประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ 1) การศึกษาพื้นฐานของเครื่องดนตรีโปงลาง 2) การอ่านโน้ตไทย 3) การเรียนรู้เรื่องการจับไม้โปงลาง และทำความเข้าใจกับเครื่องดนตรีโปงลาง 4) ฝึกท่อนโน้ตลายโปงลาง 5) ฝึกอ่านโน้ตและปรบมือให้เข้ากับจังหวะของลายนกไซบินข้ามทุ่ง และ 6) กิจกรรมการฝึกบรรเลงเครื่องดนตรีโปงลางในลายโปงลาง และลายเพลงนกไซบินข้ามทุ่งตามแบบฝึกหัด จากดำเนินการตามชุดแบบฝึกปฏิบัติ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.9/89.5 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อชุดแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลาง ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.76 ซึ่งอยู่ในระดับเกณฑ์ที่มีความพึงพอใจมากที่สุด

ดังนั้นสรุปได้ว่า การใช้ชุดแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงเครื่องดนตรีโปงลางจากการทดสอบของกลุ่มตัวอย่าง ทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดประสิทธิภาพในเรียนรู้ เกิดทักษะการบรรเลงเครื่องดนตรีโปงลางสูงสุด และมีความพึงพอใจในชุดแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงเครื่องดนตรีโปงลาง

คำสำคัญ: การพัฒนา; โปงลาง; เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี

Abstract

The mixed methods research was conducted in this study to collect both quantitative and qualitative data. The objectives were to study the condition of the need for Pong Lang practice set for ceremonial staff, the 10th Royal Funeral Administration Group, Khon Kaen Province and to develop a Pong Lang practice set for ceremonial staff, the 10th Royal Funeral Administration Group, Khon Kaen Province by dividing into 2 steps: 1) The step before conducting the experiment to select a sample group of Pong Lang learners who were interested in practicing Pong Lang instruments from a survey created by the researcher; and 2) The step for conducting an experiment in the Pong Lang practice exercise. The sample group consisted of 15 ceremonial staff of the 10th Royal Funeral Administration Group, who were specifically selected. The tools used in the research included: 1) Opinion survey questionnaire on the need for practice of playing pong lang instruments 2) Pong Lang instrument practice exercise 3) the performance test of the Pong Lang instrument practice; and 4) Satisfaction questionnaire. The results of the

research showed that the practice set developed for 10 weeks consisted of the following key contents: 1) Basic study of the Pong Lang instrument 2) Reading Thai notes 3) Learning about holding the Pong Lang wood and getting familiar with the Pong Lang instrument. 4) Practice memorizing the notes in Pong Lang pattern, 5) Practice reading the notes and clapping hands to the rhythm of the Nok Sai Bin Kam Tung pattern, and 6) the practice of playing the Pong Lang musical instruments in the Pong Lang pattern and Nok Sai Bin Kam Tung pattern according to the exercises. The efficiency of the practice set was 80.9/89.5, which was higher than the set threshold of 80/80, and the subjects were satisfied with the Pong Lang practice set with a mean of 4.76, which was at the criteria level with the most satisfaction.

Therefore, it can be concluded that using the Pong Lang instrument practice set From the testing of the samples, the samples were effective in learning. The skill of playing the Pong Lang instrument was the highest. and satisfied with the Pong Lang instrument practice set.

Keywords: Development; Ponglang; Ceremonial Staff

บทนำ

ดนตรีพื้นบ้านอีสาน อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นรูปแบบดนตรีที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีความโดดเด่นเฉพาะตัว มีพัฒนาการมาจากวิถีชีวิตและการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งถือเป็นมรดกที่สืบทอดกันมาของชนชาวอีสาน โดยการนำวัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ตามท้องถิ่นมาเลียนแบบเสียงจากธรรมชาติ เช่น เสียงลมพัด เสียงใบไม้ไหว และเสียงน้ำตก และบริบทอื่น ๆ ในสังคมอีสาน เช่น เสียงของรถไฟ เกิดการพัฒนาเป็นลายรถไฟไต่ราง เป็นต้น (สุรศักดิ์ พิมพ์เสน, 2532) มีการนำมาประสมประสานรวมวงกันเกิดขึ้นเป็นวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน เช่น พิณ แคน โปงกลาง โหวด และกลอง ดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะเกิดการพัฒนากการบรรเลงดนตรีอีสานในรูปแบบของวงโดยการนำเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ มาบรรเลงร่วมกัน แต่เครื่องดนตรีโปงกลาง กลับเป็นเครื่องดนตรีที่มีความโดดเด่นมากที่สุด จนถูกนำมาใช้เป็นชื่อประเภทของวงดนตรีโปงกลาง (เจริญชัย ชนไฟโรจน์, 2526)

โปงกลางเป็นเครื่องดนตรีประเภท เครื่องตี ที่สามารภใช้บรรเลงทำนอง กล่าวคือ โปงกลาง เป็น เครื่องดนตรีที่เกิดเสียงได้ด้วยการใช้ค้อนไม้ที่มีความแข็ง เคาะลงบนแผ่นไม้ ที่ซึ่งอยู่บนลวดหรือเชือกทำให้เกิดเป็นท่วงทำนอง และจังหวะไปพร้อมกัน (สำเริง คำโมง, 2522) ซึ่งต่างจากเครื่องดนตรี

ประเภทตีชนิดอื่นที่ไม่สามารถบรรเลงทำนองได้เพียงแต่มีหน้าที่ควบคุมจังหวะเท่านั้น ทั้งยังเป็นเครื่องดนตรีที่มีท่วงทำนองที่ไพเราะ สนุกสนาน ตามลักษณะวิถีชีวิตของคนอีสานสามารถบรรเลงรวมวงและบรรเลงเดี่ยวได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งสมัยก่อนเครื่องดนตรีโปงลางมีเพียง 5 เสียงหลัก แต่เมื่อเข้าสู่ยุคสมัยที่มีความก้าวหน้าทางการศึกษาจึงมีวิวัฒนาการเพิ่มโน้ตใหม่ขึ้นมาเพิ่มอีก 2 เสียง เพื่อให้เครื่องดนตรีโปงลางสามารถบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานเครื่องอื่นได้อย่างครบถ้วนขององค์ประกอบของตัวโน้ต และน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ในอดีตการบรรเลงโปงลางยังไม่มีแบบแผนและขั้นตอนที่ชัดเจน ใช้วิธีการสืบทอดในรูปแบบวัฒนธรรมแบบมุขปาฐะ (Oral Tradition) โดยการจำทำนองที่ครูบรรเลงให้ฟัง แล้วนำมาบรรเลงตามทำนองจนเกิดเสียงต่างๆ (เจริญชัย ชนไฟโรจน์, 2526) แต่ยังคงปรากฏว่ายังคงมีวิธีการบรรเลงโปงลางในรูปแบบเดิม ทำให้ขาดแบบแผนที่เข้าใจตรงกันและเป็นระบบ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีจุดประสงค์ในการสร้างแบบฝึกการปฏิบัติการบรรเลงโปงลาง ที่มีการจัดวางเนื้อหาและการจัดการเรียนการสอนที่เป็นขั้นตอน มีจุดประสงค์และแบบฝึกหัดที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้การบรรเลงโปงลางที่มีประสิทธิภาพ สำหรับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี กลุ่มอำนวยการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธีนั้น มีหน้าที่ปฏิบัติงานในงานพิธีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านพระพุทธศาสนา ด้านพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน และสนับสนุนงานด้านพิธีต่าง ๆ ตามที่กระทรวงวัฒนธรรมมอบหมาย โดยส่วนใหญ่จะปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านพิธีการศพเป็นส่วนใหญ่ (กองพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน กระทรวงวัฒนธรรม, 2561) และเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับพิธีการศพนั้น อาจส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเครียดหรือหดหู่ใจ ดังนั้นการให้เข้าร่วมฝึกปฏิบัติจะช่วยให้เจ้าหน้าที่กลุ่มอำนวยการศพที่ได้รับพระราชทานเกิดความเพลิดเพลินผ่อนคลาย และเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ผู้วิจัยจึงหยิบยกขึ้นมาเป็นกรณีศึกษา ภายใต้หัวข้อเรื่องการพัฒนาแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลาง สำหรับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี กลุ่มอำนวยการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 จังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความต้องการ การฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีโปงลาง ของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี กลุ่มอำนวยการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อพัฒนาแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี กลุ่มอำนวยการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษางานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ที่มีการเก็บข้อมูล ทั้งที่เป็นเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยทำการรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีวิธีการขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน ในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การวางแผนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้การวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี กลุ่มอำนาจการพิธีการศพ ที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น จำนวน 40 คน

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรทั้งหมดที่มีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ ใช้ในการ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสำรวจความคิดเห็นและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการการฝึกปฏิบัติการบรรเลง โปงลางสำหรับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธีกลุ่มอำนาจการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล และ 2) สสำรวจความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องดนตรีโปงลาง ประกอบด้วย ข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านการจัดการเรียนรู้เรื่องการบรรเลงเครื่องดนตรี โปงลาง จำนวน 10 ข้อ ด้านที่ 2 ด้านรูปแบบการสอน จำนวน 3 ข้อ และ ด้านที่ 3 ด้านสื่อการจัดการเรียน การสอน การฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีโปงลาง จำนวน 7 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม

2.2 แบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี กลุ่มอำนาจการพิธีการศพ ที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น แบ่งออกเป็น

1. การจับไม้โปงลาง
2. การฝึกกรอไม้โปงลาง
3. การฝึกสะบัดไม้ในการบรรเลง
4. การฝึกไล่โน้ตบนผืนของโปงลาง

2.3 แบบทดสอบประสิทธิภาพของชุดแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงเครื่องดนตรีโปงลาง โดยจะแบ่งออกเป็นแบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบย่อย และแบบทดสอบหลังเรียน

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลาง สำหรับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี กลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล และ 2) สำนวความรู้อและความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องดนตรีโปงลาง ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านการจัดการเรียนรู้เรื่องการบรรเลงเครื่องดนตรีโปงลาง จำนวน 10 ข้อ ด้านที่ 2 ด้านรูปแบบการสอน จำนวน 3 ข้อ และ ด้านที่ 3 ด้านสื่อการจัดการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีโปงลาง จำนวน 7 ข้อ

3. การวางแผนการสร้างเครื่องมือ

3.1 แบบสำรวจความคิดเห็นและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการการฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางสำหรับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธีกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม นำไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสำรวจความคิดเห็นที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความชัดเจนของภาษา

3.2 แบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี กลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น

การสร้างชุดแบบฝึกปฏิบัตินั้นได้มีความสำคัญกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นอย่างมาก เพราะผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับแบบแผนของการเรียนการสอนของผู้สอน องค์กรประกอบต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นผู้วิจัยได้คำนึงถึงองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ 1) หัวเรื่อง 2) วัสดุประกอบการฝึกปฏิบัติ 3) กิจกรรมในการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีโปงลาง และ 4) ขนาดรูปแบบของชุดแบบฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีโปงลาง

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนก่อนดำเนินการทดลอง

1. คัดเลือกผู้เรียนเครื่องดนตรีโปงลางกลุ่มตัวอย่างที่มีความสนใจในการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีโปงลาง โดยการคัดเลือกจากแบบสำรวจความต้องการในการฝึกปฏิบัติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. ชี้แจงรายละเอียดของการวิจัยทั้งหมด

4.2 ขั้นตอนในการดำเนินการทดลอง

1. การดำเนินการทดลองชุดแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้เวลาทั้งหมด 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ คาบละ 2 ชั่วโมง

วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น 295
ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2565

2. ภายหลังเสร็จสิ้นการฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางสำหรับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี กลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น ผู้วิจัยนำแบบการทดสอบก่อนเรียนและ หลังเรียนมาวิเคราะห์ประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึกปฏิบัติ

3. ให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจ จากชุดแบบฝึกปฏิบัติ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อทราบถึงความพึงพอใจของผู้เรียนต่อแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางสำหรับ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธีกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้การวิจัย

5.1 หาประสิทธิภาพจากชุดการสอนตามเกณฑ์ 80/80 แบ่งได้ ดังนี้

80 ตัวแรก หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ด้านกระบวนการเป็นความสามารถในการใช้ชุดแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนจากการประเมินผลระหว่างเรียน ของกลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน

80 ตัวหลัง หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ด้านผลลัพธ์เป็นความสามารถ ในการใช้ชุดแบบฝึกการบรรเลงโปงลาง เพื่อพัฒนาทางความสามารถของผู้เรียนโดยผ่านแบบทดสอบหลังเรียนของชุดแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลาง ของกลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน

5.2 คำนวณค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบความพึงพอใจ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี กลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยได้คัดเลือกผู้เรียนที่มีความสนใจในการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีโปงลาง จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสำรวจความต้องการในการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีโปงลาง ซึ่งผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น 10 คาบ ๆ ละ 2 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยได้ใช้การบรรยายและสาธิตก่อนให้ผู้เรียนทำแบบฝึกปฏิบัติ ได้ผลวิจัยดังนี้

1. แบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงเครื่องดนตรีโปงลางของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธีกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.9/89.5 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีโปงลางของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี กลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับเกณฑ์มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.76$, $SD=2.54$) และผู้เรียนทุกคนพึงพอใจแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางว่า มีความน่าสนใจมากที่สุด ($\bar{x} = 5$, $SD=0$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. แบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงกลางของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.9/89.5 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้จากการที่แบบฝึกปฏิบัติมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอาจมีสาเหตุเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการเกี่ยวกับการสร้างแบบฝึกทักษะ ซึ่งประสาธ อิศรปริดา (2538 : 217) ได้สรุปในกฎการเรียนรู้ตามผลการทดลองของธอร์นไดค์ ได้ว่ากฎแห่งการฝึกหัด หมายถึง การที่ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือทำอะไรซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ย่อมจะทำให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งที่จะเรียนรู้การตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่เสมอทำให้เกิดทักษะ ซึ่งผู้วิจัยได้นำหลักการนี้มาใช้ในการสร้างแบบฝึก จะเห็นได้จากแบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจะมีการเน้นย้ำ ในการคิดและปฏิบัติในแต่ละเรื่องซ้ำ ๆ บ่อย ๆ แต่มีการปรับเปลี่ยนวิธีการฝึกหัดให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายแต่ยังเน้นย้ำในองค์ความรู้เรื่องนั้น ๆ โดยผู้วิจัยได้ลำดับการฝึกทักษะจากง่ายไปยาก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในตัวเองที่สามารถทำได้ เกิดความภูมิใจในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการสร้างแบบฝึกทักษะของ ศรีประภา ปาลสิทธิ์ (2522 : 22) และยังสอดคล้องกับหลักการสร้างแบบฝึกที่ดีของ รัชนิศรี ไพรวรรณ (2520 : 30-31) ได้กล่าวว่า การสร้างแบบฝึกต้องสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาและพัฒนาการของผู้เรียนตามลำดับขั้นการเรียนรู้แบบฝึกหัดเสริมทักษะนั้นต้องอาศัยรูปภาพจูงใจผู้เรียนและควรจัดเรียงเนื้อหาตามลำดับจากง่ายไปยาก ผู้เรียนจึงจะมีกำลังใจในการทำแบบฝึกหัด

ทั้งนี้ทั้งนั้นผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้ศึกษามาสร้างเป็นชุดแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงกลางของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี กลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น โดยได้ปรึกษาที่ปรึกษาในการวิจัยรวมถึงผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีพื้นบ้านอีสานและดนตรีตะวันตก เพื่อนำข้อเสนอแนะมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกปฏิบัติให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเกิดความเหมาะสมแก่ผู้เรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอันสูงสุดในการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้คำนึงถึงเนื้อหาทั้งด้านทฤษฎี และปฏิบัติให้มีความครอบคลุมและเหมาะสมกับข้อจำกัดเวลาในการเรียนรู้ เมื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินความเห็นชอบเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้นำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

2. ทักษะของผู้เรียนหลังจากได้ใช้ชุดแบบฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีโปงกลางของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธีกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.86 แสดงว่าแบบฝึกปฏิบัตินี้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ และพัฒนาเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.86 หรือคิดเป็นร้อยละ 86 อาจมีสาเหตุเนื่องจากผู้วิจัยได้เลือกใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และผู้วิจัยได้ชี้แจงผู้เรียน ให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ และชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้เรียนด้วยกัน หากคนเรียนในกลุ่มไม่ช่วยเหลือเพื่อนก็จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ หรือหากคนด้อยในกลุ่มไม่เกิดความพยายาม ก็จะทำให้เพื่อนในกลุ่มไม่บรรลุเป้าหมาย ทุกคนจะประสบความสำเร็จได้ก็เนื่องด้วยกลุ่มประสบความสำเร็จ

ซึ่งสอดคล้องกับ Johnson and Johnson, 1994 : 31-37 อ้างอิงใน ทิศนา แคมณี, (2550 : 99-101) ที่กล่าวโดยสรุปว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องพยายามชี้ให้ทุกคนในกลุ่มนั้นเห็นความสำคัญของทุกคนในกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยในการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือผู้เรียนเกิดความสนใจและมีแรงผลักดันในการเรียนรู้และพร้อมจะพัฒนา ผู้เรียนที่ทำได้ดีแล้วนั้นก็พยายามช่วยเพื่อน ทำให้ได้ทบทวนองค์ความรู้ที่ได้ให้มีความแม่นยำมากขึ้น ส่วนผู้เรียนที่อ่อนจะมีความพยายามในการเรียนรู้และฝึกซ้อมเพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ผู้เรียนมีความตั้งใจและร่วมมือในการเรียนรู้ที่ตีมากทำให้บรรลุเป้าหมาย และ สุนทร สีนพานนท์ (2551) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้แบบฝึกทักษะว่า แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือในการวัดผลหลังจากจบบทเรียนในแต่ละครั้งเพื่อตรวจสอบความรู้ของตนเอง ถ้าทำผิดหรือไม่เข้าใจก็สามารถซ่อมเสริมได้ด้วยตนเอง เป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าทั้งผู้สอนและผู้เรียน ผู้เรียนก็ไม่เป็นปมด้อยเมื่อผิดก็สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียนโดยการสาธิตการบรรเลงเครื่องดนตรีโปงลางให้ผู้เรียนได้รับฟังก่อนเริ่มทำการฝึกปฏิบัติ และในแบบฝึกปฏิบัติที่ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนฝึกซ้อมการบรรเลงโปงลางในรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงผลักดันความกระตือรือร้นและความสนุกในการซ้อมแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลาง ในการเรียนการสอนนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการอธิบายและแสดงตัวอย่างให้แก่ผู้เรียนในแต่ละแบบฝึกปฏิบัติ และได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสซักถามในข้อสงสัยต่าง ๆ และให้ได้ลองปฏิบัติตามแบบฝึกปฏิบัติ หากผิดพลาดผู้สอนก็จะเป็นผู้ให้คำแนะนำและอธิบายในข้อนั้น ๆ ทั้งนี้จึงทำให้ผู้เรียนทำแบบฝึกปฏิบัติออกมาได้ในเกณฑ์ที่ดีและแบบฝึกปฏิบัตินี้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้และพัฒนาเพิ่มขึ้น

3. ผลความพึงพอใจของผู้เรียนต่อแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลาง ของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธีกลุ่มอำนวยการพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้ว ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกปฏิบัติ ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.76 ซึ่งอยู่ในระดับเกณฑ์ความพึงพอใจมากที่สุด อาจมีสาเหตุเนื่องจาก ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้เรียนจากแบบสำรวจความต้องการผู้ที่มีความสนใจที่จะฝึกปฏิบัติ การบรรเลงเครื่องดนตรีโปงลางแต่ขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจเมื่อตนเองสามารถปฏิบัติได้และเมื่อผู้เรียนได้ทำแบบฝึกปฏิบัติจนจบสิ้น ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอ่านโน้ตไทยในตาราง 8 ห้อง และสามารถนำไปปฏิบัติการบรรเลงเครื่องดนตรีโปงลางได้ ซึ่งองค์ความรู้นี้จึงถือว่าเป็นสิ่งใหม่กับตัวผู้เรียนเมื่อผู้เรียนสามารถเข้าใจและทำได้จึงทำให้เกิดความพึงพอใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้ และเกิดความพึงพอใจต่อแบบฝึกปฏิบัติ จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลมานั้นประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 5 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ “แบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางมีความน่าสนใจ” ในประเด็นนี้ผู้เรียนมีความพึงพอใจมาก อาจเนื่องมาจากในแบบฝึกปฏิบัติมีการเน้นย้ำในเรื่องของการอ่านโน้ตไทยในตาราง 8 ห้อง และการจำโน้ตของลายเพลง

จึงทำให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ดี ส่วนประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 3.7 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากคือ “ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางไปประยุกต์ใช้ได้” ในประเด็นนี้มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยกว่าประเด็นอื่น อาจเนื่องมาจากในแบบฝึกปฏิบัติไม่มีเนื้อหาในเรื่องของการนำไปประยุกต์ใช้ จึงทำให้ผู้เรียนไม่เกิดแรงบันดาลใจในการนำไปต่อยอด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ในการใช้แบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางสำหรับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธิ กลุ่มอำนวยการ พิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น ผู้วิจัยจำเป็นต้องสาธิตและอธิบายเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนทำแบบฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 การเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางสำหรับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธิ กลุ่มอำนวยการ พิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น ผู้สอนควรอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจถึงเรื่องการอ่านโน้ตไทยในตาราง 8 ห้อง และการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีโปงลางเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ถึงส่วนต่าง ๆ ของเครื่องดนตรีโปงลาง

1.3 เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตัวผู้เรียน ผู้เรียนควรมีการฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเพิ่มระยะเวลาของชั่วโมงการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้นเนื่องจากผู้เรียนจำเป็นต้องใช้เวลาในการทำแบบฝึกปฏิบัติ จึงทำให้มีความเร่งรีบในการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียน

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลาง ของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธิ กลุ่มอำนวยการ พิธีการศพที่ได้รับพระราชทานที่ 10 ขอนแก่น ทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธิ เกิดการพัฒนาในด้านทักษะการบรรเลงเครื่องดนตรีโปงลาง ซึ่งแบบฝึกปฏิบัติการบรรเลงโปงลางยังสามารถนำไปต่อยอด เกิดองค์ความรู้ใหม่ในการบรรเลงเพลงโปงลางต่าง ๆ ได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2561). คู่มือเกี่ยวกับการปฏิบัติงานพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน. กองพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน กระทรวงวัฒนธรรม.

เจริญชัย ชนไฟโรจน์. (2526). ดนตรีพื้นบ้านอีสาน : ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์

ทศนา แคมณี. (2550). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประสาธ อิศรปริดา. (2538). สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: นำอักษร. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

รัชনীศรี ไพรวรรณ. 2520. แบบฝึกทักษะภาษาไทยสำหรับเด็กแรกเรียน คู่มือครูแนวความคิดและทฤษฎีทางประการเกี่ยวกับกลยุทธ์การสอนเด็กเริ่มเรียนพูดภาษา ปีที่ 2. นครราชสีมา: สำนักศึกษาธิการเขต 11.

ศรีประภา ปาลสิทธิ์. 2522. การสร้างแบบฝึกการอ่านคำที่ใช้ ร ล ว ควบกล้ำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำเร็จ คำโหมง. (2522). ทฤษฎีดนตรีสากลฉบับพกพา. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม: ฐานบัณฑิต, หจก.สนพ.

สุคนธ์ สีนพานนท์. 2552. นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินติ้ง.

สุรศักดิ์ พิมพ์เสน. 2532. การทำแคน : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.